

робка єдиного систематизованого регулювання відносин у даній сфері дасть можливість вирівняти диспропорції розвитку галузі. Особливо гостро стоять питання якості наданих послуг суб'єктами комунальної власності, відповідності інфраструктурних об'єктів вимогам відпочивальників, розбудова інфраструктури. Удосконалення нормативно-правового регулювання міжнародного туризму в Україні, повинне повною мірою відображати національні інтереси у цій сфері, а також відповідати запитам та задовольняти індивідуальні інтереси і потреби будь-якого туриста.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. В'їзний туризм. Авторський колектив: Коваль П.Ф., Алешугіна Н.О., Андрєєва Г.П., Зеленська О.О., Григор'єва Т.В., Пархоменко О.Г., Дудко В.Б., Михайловський М.О., Бондар С.І. Навчальний посібник: Ніжин, Видавництво Лук'яненко В.В., 2010. – 304 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/books_ukr/vt2-4.htm.

2. Войтович С.Я. Значення та тенденції становлення сфери послуг в Україні / С.Я. Войтович,

Т.І. Данидюк // Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»: Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. – Випуск 10(38). – Луцьк, 2013. – С. 27-32.

3. Гук Н.А. Інструменти регулювання міжнародного туризму в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/guk1.htm.

4. Лютак О.М. Економіко-математичне моделювання розвитку туристично-рекреаційної сфери транскордонного регіону / О.М. Лютак, Л.В. Савош, О.Я. Кравчук // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 11(149). – С. 230-239.

5. Міністерство економічного розвитку та торгівлі / Діяльність / Туризм / Нормативна база. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://me.gov.ua/Documents/MoreDetails?lang=uk-UA&id=feb2bb4d-5f14-404c-9a0d-a233b1e15229&title=Normativna Baza](http://me.gov.ua/Documents/MoreDetails?lang=uk-UA&id=feb2bb4d-5f14-404c-9a0d-a233b1e15229&title=Normativna%20Baza).

6. Серьогін П.Ю. Правове регулювання міжнародних туристичних відносин /П.Ю. Серьогін. Автореф. на здобут. ступен. к.ю.н. ... за спец 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – К.: КНУ ім. Шевченка, 2002. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/aref_tourism/serogin.htm.

СВІТОВИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПАТЕНТНИХ АУКЦІОНІВ

WORLD EXPERIENCE OF PATENT AUCTIONS' ESTABLISHMENT AND FUNCTIONING

У статті досліджено досвід функціонування патентних аукціонів у деяких країнах світу. Розглянуто модель «живого» патентного аукціону, яка використовується у світовій практиці. Обґрунтовано вплив патентних аукціонів на прискорення комерціалізації інноваційних розробок. Наголошено на доцільності реалізації патентів і ліцензій шляхом аукціонної торгівлі. Виявлено необхідність подальшого розвитку патентних аукціонів в Україні та світі.

Ключові слова: патентні аукціони, «живі» аукціони, онлайн-аукціони, лоти, патенти, ліцензії, технології, інноваційні розробки, інноваційна діяльність, комерціалізація.

В статье исследован опыт функционирования патентных аукционов в некоторых странах мира. Рассмотрена модель «живого» патентного аукциона, которая используется в мировой практике. Обосновано влияние патентных аукционов на ускорение коммерциализации инновационных разработок. Подчеркнута целесообраз-

ность реализации патентов и лицензий путем аукционной торговли. Выявлена необходимость дальнейшего развития патентных аукционов в Украине и мире.

Ключевые слова: патентные аукционы, «живые» аукционы, онлайн-аукционы, лоты, патенты, лицензии, технологии, инновационные разработки, инновационная деятельность, коммерциализация.

The article discusses the experience of the patent auctions in some countries of the world. The model of «live» patent auctions, which is used in the world practice is reviewed. The influence of patent auctions at acceleration the innovations commercialization is substantiated. The advisability of patents and licenses, selling on auctions is underlined. The necessity of further development of patent auctions in Ukraine and in the world is revealed.

Key words: patent auctions, live auctions, online auctions, lots, licenses, technologies, innovations, innovation activities, commercialization.

УДК 339.17(045)

Пічкурова З.В.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу
Національний авіаційний університет

Постановка проблеми. На сьогодні торгівля об'єктами інтелектуальної власності на аукціонах асоціюється, як правило, з реалізацією результатів інтелектуальної діяльності людини в галузі автор-

ського права. Проте, надзвичайно актуальною в умовах підвищення ролі інновацій стає проблема комерціалізації технологічних досягнень, одним зі способів вирішення якої є проведення патентних

аукціонів, що дозволяють винахідникам швидко і вигідно здійснювати торги патентами і ліцензіями при мінімальних витратах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Окремим аспектам аукціонної торгівлі приділяли увагу у своїх наукових працях такі дослідники, як М. Аровіна, В. Висоцька, О. Кікоть, К. Клименко, А. Овчаренко, Л. Чирун та інші. Водночас патентні аукціони, як тільки почали свій розвиток, є мало дослідженими насамперед через недостатню практику їх застосування та незначні обсяги інформаційних джерел.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення практики організації та функціонування патентних аукціонів у деяких країнах світу та використання їхнього досвіду в контексті подолання проблем комерціалізації інновацій в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Патентні аукціони є новою і сучасною формою організації торгівлі об'єктами промислової власності, що сприяє їх ефективній комерціалізації та враховує тенденції технологічного розвитку й попит на інноваційні розробки. Як і товарні аукціони, вони можуть проводитись в очній формі – так звані «живі аукціони», або в режимі онлайн, проте перша форма характеризується наявністю власних сайтів, на яких міститься інформація щодо виставлених лотів.

Світовий розвиток інформаційних технологій сприяв популяризації такої бізнес-моделі як інтернет-аукціони, що дозволяють здійснювати торгівлю без прив'язки до місця продажу, прискорюють реалізацію торговельних угод та дозволяють значно розширити коло їх учасників. Інтернет-аукціон є одним із способів комерціалізації технологій, який може проводитись на будь-якій стадії життєвого циклу інноваційного проекту. Торги при проведенні Інтернет-аукціону можуть проводитись у різних формах – у вигляді конкурсу пропозицій,

у режимі реального часу, з попереднім відбором учасників тощо [1, с. 9].

Онлайн-аукціони як одна із форм організації міжнародної торгівлі, функціонують у певних формах, що класифікуються залежно від формату проведення торгів, методів визначення стартової ціни лотів та способів завершення торгів (табл. 1).

У залежності від принципів діяльності та умов проведення патентні аукціони можна віднести до окремих вищезазначених моделей онлайн-аукціонів, які традиційно проводяться на національному та міжнародному рівнях.

Практика застосування «живих аукціонів» патентів і ліцензій виникла у 2006 році у США, де найбільш відомими технологічним аукціоном є Ocean Tomo, який є підрозділом ICAP Patent Brokerage. Його офіси розташовані в Нью-Йорку і Чикаго. Даний аукціон зводить покупців і продавців для продажу патентів та іншої інтелектуальної власності через приватні брокерські платформи й живі аукціони. Ocean Tomo, який провів сотні операцій та отримав понад 150 млн. дол. США, завоював статус лідера світового ринку патентів [3, с. 128].

Зазначений аукціон має значний досвід торгівлі патентами у галузі високих технологій, програмного забезпечення, послуг зв'язку, інтернет-технологій тощо. Основним призначенням аукціону Ocean Tomo, який позиціонує себе світовим лідером брокерських послуг в галузі інтелектуальної власності, є забезпечення взаємодії потенційних покупців з продавцем, що сприяє прозорості проведення патентних аукціонів. Крім того, аукціон надає послуги із кваліфікованої оцінки патентів з урахуванням комплексу факторів.

Перевагами даного аукціону можна вважати:

– високий рівень кваліфікації фахівців у галузі монетизації інтелектуальної власності й обізнаність професійних брокерів щодо сучасних тен-

Таблиця 1

Основні принципи формування моделі онлайн-аукціону

Тип аукціону	Формат проведення	Особливості визначення стартової ціни	Завершення торгів
Стандартний	Відкритий	Мінімальна; визначається продавцем	Пропозиція найвищої ціни
Голландський	Відкритий	Завищена; визначається продавцем	Ціна послідовно знижується до прийняття рішення одним із покупців
Аукціон одночасної пропозиції	Закритий	Ціни призначаються одночасно усіма покупцями	Пропозиція найвищої ціни
Подвійний	Відкритий	Рівноважна ціна (одночасно пропонується продавцем і покупцем)	Пропозиція найвищої ціни
Аукціон закритих пропозицій	Закритий	Ціна призначається покупцем або продавцем у вигляді секретної пропозиції протягом встановленого часу	Пропозиція найвищої ціни; товар сплачується за передостанньою запропонованою ціною

Джерело: [2, с. 36]

денції розвитку окремих сфер науки, техніки та попиту на об'єкти інтелектуальної власності [4];

– багаторічний досвід роботи брокерів щодо формування доходів від інтелектуальної власності від імені великих корпорацій, малих підприємств, університетів, федеральних лабораторій та окремих винахідників;

– орієнтованість на клієнта;

– адаптація до умов ринку, що постійно змінюються;

– максимальне розкриття інформації про кожний лот у портфолію з метою повного ознайомлення потенційних покупців із об'єктом продажу;

– індивідуальний підхід до кожної угоди, що передбачає виявлення сильних і слабких сторін учасників тощо.

Участь у аукціоні Ocean Tomo реалізується через проходження певних етапів, що супроводжуються ретельним вивченням інформації про учасника (див. рис. 1).

Реєстраційні внески учасників залежать від оцінки вартості їх проектів. Мінімальний внесок складає 10 тис. дол. США, якщо вартість лоту менша або дорівнює 150 тис. дол., максимальний – 25 тис. дол., якщо вартість складає більше ніж 1 млн. дол. Організатори ICAP також отримують прибуток в розмірі 15% від кожного виставленого лоту (суму прибутку має сплатити продавець) та 10% від початкової ціни лоту за умови купівлі (суму прибутку має сплатити покупець) [6, с. 66].

Практика проведення патентних аукціонів у Європі бере початок з 2007 року, коли компанією IP Auctions GmbH (IPA) у Мюнхені був проведений перший «живий» аукціон патентів, ліцензій та торговельних марок, метою якого стало прискорення торгівлі технологіями та забезпечення прозорості процесу комерціалізації технологій. На даний момент IP Auction функціонує в режимі онлайн.

Достатньо відомим аукціоном, торгівля на якому здійснюється в онлайн-режимі, є інтернет-аукціон "PatentAuction.com". Даний аукціон був заснований у 2004 році під назвою "freepatentauction.com" в Бельгії, і на сьогодні він має декілька веб-серверів у різних країнах світу і є одним із великих інтернет-платформ, що використовується лише для продажу або ліцензування запатентованих винаходів. Згідно правил аукціону продавці не зобов'язані надавати дані про результати участі в торгах, у зв'язку з чим достовірні статистичні дані щодо обсягів продажу патентів на даному аукціоні відсутні. На даний момент інтернет-аукціон дає можливість проводити торгівлю патентами у таких галузях, як електроніка, машинобудування, хімія, медицина, поновлювальна енергія, програмне забезпечення, бізнес-методи тощо.

Ключовими чинниками успіху "PatentAuction.com" є некомерційний характер його діяльності з моменту заснування, орієнтація на донесення інформації про винаходи до потенційних покупців та встановлення зв'язків між ними й винахідни-

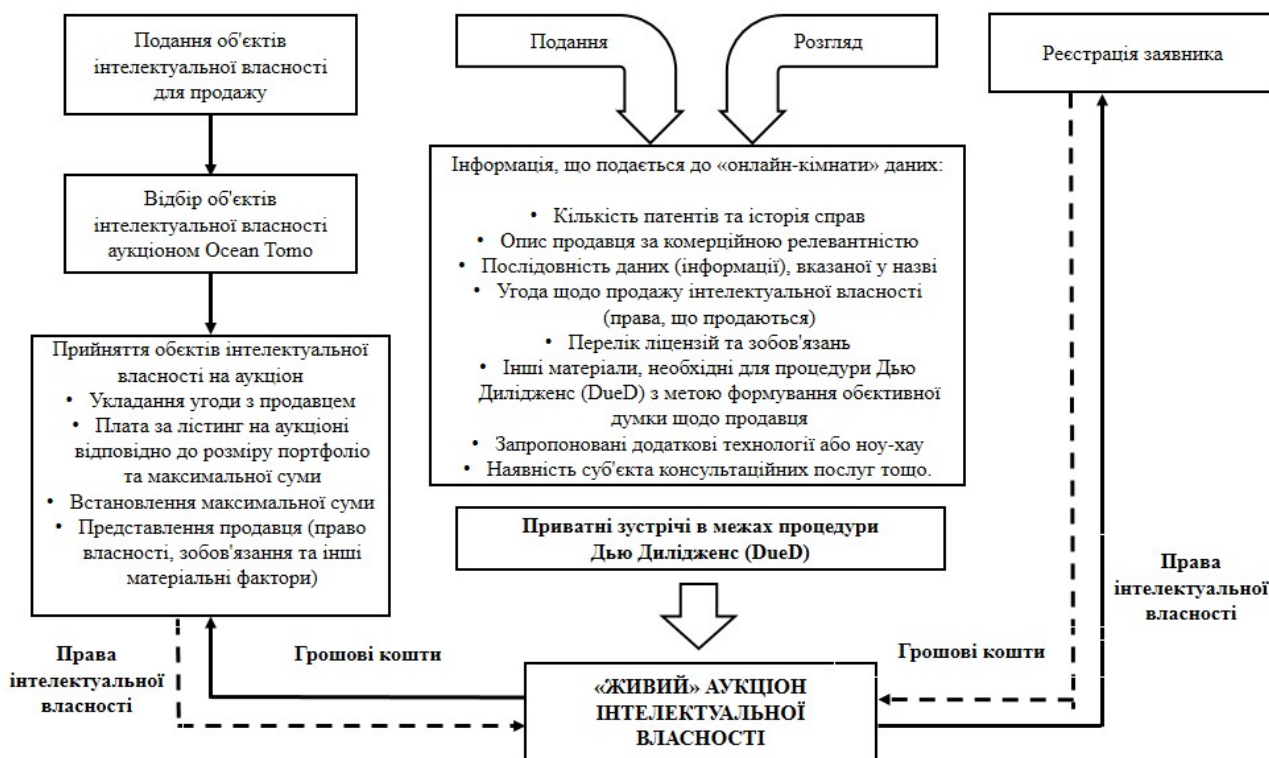

Рис. 1. Модель «живого» аукціону інтелектуальної власності

Джерело: [5]

ками. Привабливість аукціону пов'язана також з тим, що продавці-винахідники можуть рекламувати або виставляти на продаж свої патенти одночасно у будь-якому іншому місці. Також даний аукціон представлений у найбільш популярних пошукових системах, що робить виставлені на ньому лоти доступними для всіх пошукачів. Проте, недоліком даного аукціону є неможливість отримання учасниками кваліфікованої допомоги при проведенні переговорів та укладанні угод з партнерами. Це можна пояснити безкоштовною участю в аукціоні, який функціонує за рахунок добровільних внесків, проте, можливо, в подальшому аукціон буде надавати необхідні послуги за додаткову плату.

Дослідження основних аспектів діяльності інтернет-аукціону «PatentAuction.com» дає можливість зробити висновок про те, що фактично він є безкоштовною платформою, на якій винахідники можуть рекламувати свої розробки і де не надається будь-яка допомога у просуванні та реалізації лотів. Проте, в умовах обмеженості фінансових ресурсів така модель аукціону може стати ефективним способом пошуку потенційних покупців та розвитку національних ринків патентів і ліцензій. Зокрема, досвід організації інтернет-аукціону «PatentAuction.com» може бути використаний країнами, що розвиваються.

Цікавим також є досвід організації і функціонування «живих» аукціонів у Росії, де у 2012 році на базі Торговельно-промислової палати РФ був проведений аукціон «RUSINPRO», на якому було виставлено 36 лотів загальною вартістю понад 16 млн. дол. США, але продано лише два з них. У 2013 у даному аукціоні взяли участь представники 18 країн з СНД, Європи та США. На аукціоні відбулися торги лотами у сфері ЖКГ, енергозбереження та добування, переробки і транспортування вуглеводневої сировини [7]. У наступні роки завдяки можливості онлайн-участі аукціон розширив свою географію до країн Близького Сходу та Північної Африки та працював з лотами, що відносяться до різноманітних галузей науки і техніки.

На сьогодні даний аукціон надає можливість своїм потенційним учасникам виставляти лоти у таких галузях, як біотехнології, наносистеми, інформаційно-телекомунікаційні системи, легка, лісова та деревообробна промисловість, машинобудування, електричні машини та обладнання, металургія, медицина, фармацевтика, харчова промисловість, приладобудування, раціональне природокористування, видобуток, переробка і транспортування корисних копалин, сільське господарство та сільськогосподарське машинобудування, будівництво, ЖКГ, протипожежне обладнання, транспортні та космічні системи, фільтруючі матеріали і обладнання, хімічні та радіаційно-хімічні технології, електроніка, радіотехніка, мікро-та оптоелектроніка, енергетика,

енергозбереження, ядерна енергетика та біоенергетика. Аукціон проводить обов'язкову експертизу всіх наданих учасниками документів та у випадку недостовірності вказаної інформації може не допускати претендентів до торгів без пояснення причин [8].

Основною метою аукціону «RUSINPRO» є пошук вигідних варіантів комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, залучення інвестицій у інноваційну галузь, інтеграція науки і бізнесу, розвиток сучасного ринку патентів і ліцензій РФ та СНД тощо. Участь в аукціоні для продавців лотів становить близько 82 дол. США для фізичних осіб та близько 164 дол. США для юридичних осіб. Для продавців, які виставляють лот, підтверджена вартість якого перевищує 1,6 млн. дол. США та для потенційних покупців участь є безкоштовною. Відвідувачі аукціону сплачують суму, еквівалентну 49 дол. США.

Аукціон «RUSINPRO» являє собою вигідну платформу для торгівлі об'єктами інтелектуальної власності, на якій перетинаються представники науки і техніки з інвесторами та суб'єктами інноваційної інфраструктури і на якій створюються засади для їхнього співробітництва на взаємовигідних умовах.

Також у Росії функціонує онлайн-аукціон Inlab GPG, який зводить представників бізнесу та винахідників й забезпечує кваліфікований продаж патентів з використанням сучасних маркетингових інструментів. З метою повного висвітлення інформації про об'єкт продажу аукціон пропонує продавцям отримати місце на головній сторінці аукціону та створити індивідуальний інтернет-майданчик з рекламною метою. Аукціон Inlab GPG надає допомогу продавцям у проведенні маркетингових досліджень та рекламної кампанії, створенні та розміщенні на сайті докладної презентації винаходу, складанні бізнес-плану з метою розрахунку витрат та правильного визначення вартості аукціонного лоту, пошуку потенційних покупців, а також надає консультаційні та юридичні послуги. Підтримка аукціону також поширюється на вибір варіанту співробітництва з діловим партнером та укладання з ним угоди на взаємовигідних умовах.

У середньому продаж патенту на онлайн-аукціоні Inlab GPG з урахуванням використання максимальної кількості технологій продажу, займає один-два роки [9]. Враховуючи те, що створення власного сайту потребує спеціальних знань або значних коштів, розміщення інформації про винахід на інтернет-майданчику аукціону Inlab GPG є достатньо вигідним варіантом для продавців патентів, які окрім того можуть отримувати широкий спектр професійних послуг.

Аналіз світового досвіду створення і функціонування патентних аукціонів свідчить про те, що дана форма організації міжнародної торгівлі має

ряд переваг, які виражаються у тому, що патентні аукціони:

1. Здатні підвищувати ефективність використання інноваційних розробок.
2. Сприяють просуванню унікальних за своїм змістом технологій.
3. Продавцями на аукціоні можуть виступати як індивідуальні винахідники, так і інноваційні підприємства, університети, тощо.
4. Є платформою, на якій збігаються інтереси винахідників і представників бізнесу, які готові придбати необхідну їм технологію за достатньо високу ціну.
5. Відображають справжню ринкову вартість виставлених лотів шляхом визначення їх аукціонної вартості (завдяки змаганням між учасниками).
6. Забезпечують прозорість у сфері торгівлі об'єктами інтелектуальної власності.
7. Підвищують ліквідність об'єктів інтелектуальної власності.

Разом з тим проведення патентних аукціонів супроводжується певними проблемними моментами, які, зокрема, виникають при неспівпадінні інтересів продавців і покупців через багатокритеріальність їх вимог й інтересів, які не зводяться лише до ціни, як на звичайних аукціонах. Також досить часто винаходи, що виставляються на аукціон, можуть містити елементи комерційної таємниці та ноу-хау, які не розкриваються, у зв'язку з чим покупець не достатньо обізнаний щодо об'єкта продажу. Вищезазначені аспекти необхідно брати до уваги організаторам патентних аукціонів при розробці нових і гнучких методів їх роботи. Продавці, які беруть участь у міжнародних патентних аукціонах, у свою чергу, мають враховувати необхідність достатнього рівня охорони своїх розробок, у зв'язку з чим аукціонна діяльність повинна супроводжуватись міжнародним патентуванням винаходів за процедурою PCT, що не лише забезпечує належний рівень охорони, але й підвищує їх цінність.

Висновки з проведеного дослідження. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що на сьогодні світова практика функціонування патентних аукціонів не є достатньою на відміну від традиційних товарних аукціонів та аукціонів об'єктів авторського права. Це пов'язано із новизною даної форми організації торгівлі, яка супроводжується необхідністю розробки форм і методів її реалізації. Водночас ті патентні аукціони, які стояли біля витоків цієї діяльності, дали значний

поштовх її розвитку. Аукціонна форма торгівлі патентами і ліцензіями здатна прискорити інноваційний розвиток завдяки стимулюванню винахідників, що виступають продавцями на аукціонах, а також збільшити обсяги світової торгівлі.

Світовий досвід створення і функціонування патентних аукціонів також має важливе значення для України, яка може використати практику аукціонної діяльності щодо патентів і ліцензій в контексті сприяння комерціалізації об'єктів промислової власності в умовах недостатнього забезпечення фінансовими ресурсами суб'єктів інноваційної діяльності. Напрямами подальших досліджень може стати вплив результатів діяльності патентних аукціонів на економічний розвиток країн та досвід роботи патентних аукціонів, що будуть створені в найближчій перспективі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Орлов А.И. Организационно-экономическое обеспечение инновационной деятельности // Научный журнал КубГАУ. – 2014. – № 96(02). – С. 1-28.
2. Аровіна М.П. Інтернет-аукціони в електронному бізнесі України // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2015. – № 11. – Т. 1. – С. 34-40.
3. К. Франкенбергер, М. Шик. Бизнес-модели: 55 лучших шаблонов. – М.: Альпина Паблшер, 2016 г. – 432 с.
4. Офіційний сайт брокерської компанії "ICAP Patent Brokerage" / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://icapatentbrokerage.com>.
5. Ocean Tomo – «живий аукціон» інтелектуальної власності / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uprp.pl/uprp/_gallery/15/79/15790/KRA_2008_06_Ragnar_Olson.pdf.
6. Клименко К.С. Аукціони технологій як новітня складова інноваційної культури // Наука та інновації. – 2014. – Т. 10. – № 3. – С. 65-68.
7. Аукцион Интеллектуальной собственности «RUSINPRO'2015» / Российская государственная академия интеллектуальной собственности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://nauka.rgiis.ru/vesti/aukcjon_intellektualnoj_sobstvennosti_rusinpro2015.
8. Офіційний сайт Аукціонного дому Інтелектуальної власності «RUSINPRO» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusinpro.ru/index.php/ekspertiza>.
9. Офіційний сайт аукціону Inlab GPG / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://auction.patent-rus.ru/news/kak-prodat-izobretenie-212>.